

en una altra (B) també nòrdica: «ya li'n deplana l' *fusill* — ya li'n deplana y el matas», MilàF (*Romllo.*, § 233.14) (veg. infra *fuseller*).

La llengua literària i comuna no reconeix altra forma que *fusell*, que no sempre distingeix netament d'*escopeta*. «La Plaça de Catalunya tenia l'aspecte d'un campament --- els soldats escampats en esquadres havien aariat els *fusells* en feixos oberts i eixancarrats com una tenda; tres o quatre canons --- apuntaven Rambla avall a punt de fer foc»; «en una revolada va córrer Sindulf a despenjar l'*escopeta* --- Del front al pit, féu el senyal de la creu i, encarant-se el *fusell* davant de la Santa Imatge, sense esperar ni un pensament va disparar --- I mentrestant, part d'allà dels trets de la supèrbia humana, --- el soroll imperceptible del *fusell* de Sindulf no pogué ser oït per la Divina Bondat, atenta a l'acordada música dels astres», Coromines (*Mort de J. Apòstol* III; *Supèrbia* VI; O. C., 529b, 517a). «Quan els *fusells* van encarar-li / --- / ell cridà: —Visca Catalunya! / Tot, gent i pati, es va desfer: / i, a un batre d'ulls, abans de caure, / la gran Invocada veié / com una barca, tota sola, / però menada pels destins: / per uns destins d'ales nacrades / i el guspireig de les onades / i els salts de joia dels dofins!», Josep Carner, *A Lluís Companys*, 1952.

DERIV.: *Fusellada* [Lab. 1839; MVayreda, *Puny.*, 226]. *Fuseller* (Belv. 1803): «cap a campanya se'n 'navan --- regiment de *fusillés* --- plorant deyan las ninetas: —adéu-siau, *fusellés*» en una cançó popular dictada pels soldats de 1793 quan marxaven a la guerra contra la Revolució (MilàF, *Romllo.*, 90.2, 20, on potser no és insignificant que els homes ho diguin diferent de les dones); *fuselleria*. *Afusellar* [1905, Bulbena] més aviat que *fusellar* (Lab. 1839): Coromines va vacillar; de primer *f*-. «ens van posar tots deu en la llista dels *autors* del delictes, i el fiscal demanava que ens *fusellessins*», *Presons Imag.* (O. C., 885b42; també 884a14, 906b1, etc.), però en *Reus Mortis* (la primera versió del qual és de poc més tard) posa *afusellar* (O. C., 539b43) i també en *Prometeu* i en *Silèn* (O. C., 78b50); *afusellament* (els *afusellaments de Llaés*, *Silèn*, O. C., 93a43; *fusellament*, M. d. S. Oliver).

¹ Així ja en eds. del S. XVII i en la de 1757, i crec en la de 1670; segons *AlcM* apareixeria això mateix en el *Lexicon Nebrissensis* Ll.-Cat. i Cat.-Cast.-Ll. de 1585; no hi ha res d'això en el Busa-N. de 1507, ni el de 1562; tampoc en el llatí-castellà (1492) ni el cast.-ll. (c. 1495). De tota manera no era l'arma que després se n'ha dit *fusell*, no cal dir-ho, i degué ser una d'ús ben poc general, car Lacav. no recull el mot d'aquests antecessors.

Fusellada, V. *fusell* i *fusillada* *Fusellament*, *fusellat*, *fuseller*, *fuselleria*, V. *fusell* *Fusellet*, *fuseny*, *fuser*, *fusera*, *fuserol*, *fuset*, V. *fus* *Fusible*, *fusifor-* me, V. *fus* *Fusill*, V. *fusell*

FUSILLADA, Ribag., V. de Boí, planta globulariàcia, potser dissimilació de **fulillada*, *fuzilada*, en lloc de *folliculada*, derivat del llatí FOLLICULUS 'saquet',

'boll', diminutiu de FOLLIS 'sac, bossa, manxa' a causa dels glòbuls o esclafidors que la caracteritzen. □ 1.ª doc.: *fusellada*, 1877 (A. C. Costa).

En la *Flora de Catalunya* d'Ant. Cebrià Costa, p. 316, *fusellada* com a equivalent de *fuixarda* o «cegollada» 'Globularia Alypum', nom d'una globulariàcia, i també *fusellada* o *fonullada* per a la 'Rhinanthus minor' escrofulariàcia; també en Serradell, *Sota Terra* (del Club Muntanyenc), i *DFa.*, dades provinents de Costa. La forma que jo conec és *fuzilada* quasi pertot: «certa herba groga que es veu molt pels prats: no val per a res i es menja tota l'herba bona», Durro (1953); «*fuzilada*: herba de prat, fa una floreta en forma de bec d'ocell a la punta de la tija», Taüll (me l'ensenyen pujant a Ginebrell i em mostren que fa uns glòbuls petadors, a manera d'esclafidors o colitxos, i que té una tija gruixuda i irregular, 1971); id.: «cap animal no en vol», Taüll-Durro, 1977; al capdamunt de l'I-sàvena, a Castrossit, on pronuncien apitxat, «*fuzilada*: quan dallen no li queda més que l'*estàka*» (tija), 1957; només a Barruera sento *fuzelada* (1953), que podria ser forma influïda per FUSELL/*fusill*. El nom s'assembla vagament a COSSIADA, que crec la mateixa herba, del qual he donat allí una altra etimologia sostenible: convindrà estudiar-ho més a fons per veure si només hi ha contactes secundaris entre dos noms bàsicament diferents, car hi ha algun nom intermediari com *foixarda*: pot haver-hi contaminacions, almenys en aquest, que ja figura en Lab. 1839 explicada «espècie de margaridoya, *globular*, *corona de fraile*»; *faxarda* a Ponts (Montanya, *Top. Med.*, 155); *fuixarda*, *DFa*.

**Fusina*, V. *fagina* (FAIG) *Fusió*, *fusionar*, *fusionari*, *fusionista*, V. *fondre* *Fusó*, explicació molt incerta la d'*AlcM* (el fr. *fuseau* encara no es pronunciava així en el S. XVI); ¿potser calia llegir desglasant: *cortapisa de fus* o *burell*? *Fussar* mossàrab, V. DCEC (HOZAR) *Fusseró*, V. *fusseró*

FUSTA, tret de l'antic FUST, encara usual dialectalment, a les Illes i en el Pallars, provinent del llatí FŪSTIS 'pal, bastó, garrot'. □ 1.ª doc.: orígens, tots dos (*justa*, 1129; de *just* casualment no en tenim fins a mj. S. XIII).

«Ad die de ipso mercato --- ipsa medietate --- de bestias que s'i vendant et de blad vel de *justa*», donació de la lleuda d'Agramunt pels comtes d'Urgell en l'any 1129 (MiretS, *El més antic text lit. cat.*, p. 13); «accipias *justa* et ligna», Poblet, a. 1155 (*Cart. de Poblet*, 136); «càrrega de *justa* de bast que sia obrada, 6 diners», Puigcerdà, a. 1288 (RLR IV, 506); «él dix —dats-me *justa*, que molta n'hi ha aquí de ledó», Jaume I (*Cròn.*, Ag., 205); *Consolat de Mar*, veg. la cita a ALZINA; «an ús de talar lenyes e *justa* en lo bosc», doc. ross. de 1308, i molts de posteriors allà, *InuLC*; «durà lo encalc tres legües: e los qui anaven per la muntanya lo camí era més curt, havien a pleguar en un gran riu hon havia un pont de *justa*, hon podien passar segurament», «la Infanta qui sabé que lo rey